

การเขียนคำขวัญ

ชะอุ่ม ไซติทอง

คำขวัญนับเป็นข้อเขียนที่มีความสำคัญต่อสังคมปัจจุบันอยู่มาก จะเห็นได้จากคำประกาศเชิญชวนของหน่วยงานต่าง ๆ ให้ผู้สนใจส่งคำขวัญเข้าประกวดกันอยู่เสมอ และการประกวดแต่ละครั้งยังกำหนด รางวัลไว้ค่อนข้างสูง คำขวัญจึงเป็นข้อเขียนที่ผู้อ่านสนใจ เนื่องจากใช้เวลาเพียงเล็กน้อยก็สามารถ ทำความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที

ในฐานะที่ผู้เขียนมีโอกาสเป็นกรรมการตัดสินการประกวดคำขวัญมาหลายครั้ง และทุกครั้งจะพบว่า มีผู้ส่งคำขวัญจำนวนไม่น้อยที่ส่งไปแล้วกรรมการไม่รับพิจารณา เพราะเขียนผิดกติกา อันเนื่องมาจากเข้าใจเนื้อหาเรื่องคำขวัญไม่ถ่องแท้ จึงต้องพลาดรางวัลไปอย่างน่าเสียดาย ผู้เขียนจึงใคร่เสนอความคิดเรื่องการเขียนคำขวัญไว้ เพื่อเผยแพร่ให้ผู้สนใจศึกษาและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองต่อไป

คำขวัญคืออะไร ?

คำขวัญคือ ข้อความที่เรียบเรียงขึ้นด้วยถ้อยคำที่กระชับรัดกุมสละสลวยเพื่อเรียกร้องความสนใจ โน้มน้าวใจ หรือเพื่อเสริมจูงใจแก่ผู้ปฏิบัติ มักเรียบเรียงขึ้นเป็นครั้งคราวในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเด็ก วันครู วันแม่ วันแรงงานแห่งชาติ ฯลฯ เป็นต้น

คำขวัญมีจุดมุ่งหมายอย่างไร ?

คำขวัญโดยทั่วไปมีจุดมุ่งหมายกว้าง ๆ ๔ ประการ คือ

๑. เพื่อเตือนใจหรือให้ข้อคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้อ่านหรือผู้เกี่ยวข้อง ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม
๒. เพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านสนใจ ตระหนักในคุณค่า และปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนเล็งเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคม
๓. เพื่อยึดถือเป็นแนวปฏิบัติทั้งของบุคคลและสถาบัน เช่น คำขวัญประจำจังหวัด คำขวัญประจำโรงเรียน และคำขวัญนี้ใช้เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตของแต่ละคน เป็นต้น
๔. เพื่อปลุกใจให้รักชาติ และบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ
๕. เพื่อความเป็นศิริมงคลแก่ผู้ปฏิบัติ เช่น การเชิญชวนให้ปฏิบัติธรรมหรือร่วมบำเพ็ญกุศลในวาระสำคัญต่าง ๆ เพื่อความเป็นศิริมงคลทั้งแก่ตนเองและบ้านเมือง

พอประมาณ มาเสนอผู้อ่านโดยจำแนกตามลักษณะเด่นของเนื้อหา ดังนี้
ตัวอย่างคำขวัญประเภทต่าง ๆ

๑. ประเภทโน้มน้าวใจให้ปฏิบัติตาม

ใช้ของไทยเกิดคุณไม่เสียดุลการค้า
น้ำมันทุกหยดมีประโยชน์ควรประหยัด
การบริจาคโลหิตเป็นการช่วยชีวิตเพื่อนมนุษย์
ช่วยกันประหยัดวันละนิด เศรษฐกิจจะฟื้นตัว
ร่วมกันสักนิด ชุมชีวิตสิ่งแวดล้อม
รับแรงไปนิดยา อหิวาต์กำลังระบาด
ขวัญของชาติอยู่ที่องค์บพิตร ขวัญชีวิตอยู่ที่การพัฒนา
ท่องเที่ยวอย่างนักปราชญ์ ไม่ควรพลาดเมืองนครฯ
ท่องเที่ยวเมืองนครฯ เหมือนทัศนารท้าวภาคใต้
เที่ยวทั่วถิ่นไทย เงินทองไม่ไหลออกนอกประเทศ

๒. ประเภทโน้มน้าวใจให้ละเว้น

วันพระชาวพุทธควรหยุดเหล้า
เจ็บป่วยอย่าซื้อยา ไปรักษากับคุณหมอ
ไม่อยากให้ลูกหลานติดยา อย่าสร้างปัญหาให้ครอบครัว
งดยาเสพติด ชีวิตสดใส สมบูรณ์พละนามัย ชาติไทยจะพัฒนา
กวาดเท่าไรก็ไม่หมด ถ้าไม่งดทิ้งขยะ

๓. แสดงข้อคิดหรือปรัชญาในการปฏิบัติงานและดำเนินชีวิต

คำขวัญประจำเมือง (นครศรีธรรมราช)

เราชาวนคร	อยู่เมืองพระ
มันอยู่ในสัจจะ	ศีลธรรม
กอร์ปกรรมดีมีมานะ	พากเพียร
ไม่เบียดเบียน	ทำอันตรายผู้ใด

คติประจำใจ (ชาวนครศรีธรรมราช)

ไม่ประพฤดิชั่ว	ไม่ทำลายผู้อื่น
มุ่งทำความดี	เจริญด้วยศักดิ์ศรี
ตั้งจิตมุ่งใส	ผูกไมตรี
มีมารยาทต่อทุกคน	

เสี่ยงชีวิตด้วยความสำราญ

ทำงานด้วยความพากเพียร

เรียนด้วยสมาธิ

เปลื้อง ผนคร

รอบรู้เรื่องใหม่ ๆ ใจมั่นคง ทรงคุณค่า
สร้างสามัคคี มีความระลึกถึงอยู่เสมอ
ประหยัด เกษม

๔. ให้ข้อคิดในวันสำคัญ

วันเด็กแห่งชาติ

เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติเจริญ

เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติปลอดภัย

สามัคคี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม

เด็กในวันนี้ ต้องเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า

เด็กจะมีค่า ถ้ามีความรู้คู่กับความดี

วันสถาปนาวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

แต่งบ้านให้หน้าอยู่ แต่งความรู้ให้แตกฉาน

วันครู

ครูคือผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่า
ต่อการพัฒนาชาติให้ก้าวหน้า

วันแม่แห่งชาติ

ลูกเติบโตเป็นคนดีมีคุณค่า ซึ่งใจกว่าสิ่งใดใดที่ให้แม่

หน้าที่ของผู้หญิงอันยิ่งใหญ่ ไม่มีใดเหนือกว่าหน้าที่แม่

โปรดสังเกตว่า คำขวัญที่ดีย่อมมีเนื้อหาสาระครบถ้วนและตรงจุดมุ่งหมาย ถ่ายทอดความคิดไว้อย่างมีศิลปะ ด้วยถ้อยคำที่กระชับรัด ชัดเจนและมีน้ำหนัก

ทำอย่างไรจึงจะเขียนคำขวัญให้ได้ดี ?

ผู้สนใจเขียนคำขวัญส่งเข้าประกวดในโอกาสต่าง ๆ นั้น สิ่งสำคัญที่ท่านต้องปฏิบัติมี ๕ ประการ ดังนี้

๑. อ่านกติกา การประกวดให้เข้าใจ ทั้งจุดมุ่งหมาย ขอบข่ายเนื้อหา รูปแบบที่กำหนดให้ ตลอดจนเงื่อนไขหรือข้อกำหนดอื่น ๆ กระดาษที่ใช้ ลายเซ็นรับรอง ฯลฯ เป็นต้น เพื่อที่จะได้ปฏิบัติ

ตามอย่างเคร่งครัด มิฉะนั้นคำขวัญของท่าน อาจไม่ได้รับการพิจารณา เนื่องจากผิดกติกาโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็เป็นได้

๒. **หาความรู้เพิ่ม** ในเรื่องที่จะเขียนให้ต้องแท้ ทั้งความรู้ด้านเนื้อหาอันได้แก่ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการเขียน และความรู้ด้านศิลปะการเขียน อันได้แก่กลวิธีในการถ่ายทอดความคิดตลอดจนการใช้ภาษาให้น่าสนใจ ควรเตรียมให้พร้อมก่อนลงมือเขียน

๓. **เสริมความคิด** ให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรม นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาอย่างละเอียด และแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของท่าน ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

๔. **ประดิษฐ์ถ้อยคำ** เมื่อเกิดความคิดเด่นชัดในใจท่านแล้วจึงเริ่มคิดประดิษฐ์คำขึ้นใช้เรียบเรียงเนื้อความให้กะทัดรัดและชัดเจนที่สุด

๕. **นำมาปรุงแต่ง** ให้สมบูรณ์ เมื่อเรียบเรียงเป็นคำขวัญเรียบร้อยแล้ว ควรอ่านทบทวนหลาย ๆ ครั้ง เพื่อขัดเกลาภาษา ให้ได้ความชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้

ผู้เขียนขอกล่าวโดยสรุปอีกครั้งหนึ่งว่า กลวิธีเขียนคำขวัญให้ได้ดีนั้นต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ๕ ขั้น อันมีเสียงสัมผัสคล้องจองเพื่อสะดวกในการจดจำ

อ่านกติกา หาความรู้เพิ่ม เสริมความคิด ประดิษฐ์ถ้อยคำ และนำมาปรุงแต่ง

บรรณานุกรม

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ การประพันธ์ อักษรเจริญทัศน์ ๒๕๑๙

ประกาศรี สีสอ่ำไพ การเขียนแบบสร้างสรรค์ โอเดียนสโตร์ ๒๕๓๑

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ อักษรเจริญทัศน์ ๒๕๒๕

ศึกษานิเทศน์, หน่วย จุลสารภาษาไทย เล่มที่ ๘ กรมสามัญศึกษา ๒๕๑๗

สนิท ตั้งทวี เขียนไทย โอเดียนสโตร์ ๒๕๒๙.